

Zöld pénzügyek Magyarországon

Dr. habil. Baranyi Aranka

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
baranyi.aranka@uni-sopron.hu

(Abstract) Az elmúlt időszakban a Párizsi Klímacsúcstól eredeztethetően a világ folyamatos kihívásokkal küszködik a karbon semlegességre törekedve. A megállapodás részeként a fejlődő országok számára kötelezettségeket fogalmaz meg üvegházgáz-kibocsátásaik szabályozására. A karbonlábnyom csökkentése érdekében tett intézkedések hatással vannak a vállalati és banki szféra működésére is. A MNB a régióban elsőként fogalmazott meg ajánlásokat a hazai pénzügyek részére a fenntarthatósági pénzügyek vonatkozásában. A zöld pénzügyek terén egyrészt szükséges a kockázati tényezők felmérése, azonosítása, számszerűsítése és a kockázatokból eredő veszteségek csökkentése. A zöld pénzügyek kérdés területének másik fő területe a karbonlábnyom csökkentésére irányuló beruházások finanszírozási hátterének biztosítása. A MNB közvetlenül ösztönzi a hazai pénzügyeket olyan finanszírozási konstrukciók kidolgozására mely segíti mind a háztartások mind a vállalkozások környezet kímélő beruházásait.

Keywords: karbonlábnyom, ESG, zöld pénzügyi megoldások, vállalati kötvények, környezetvédelmi beruházások

1 Bevezetés

Az ENSZ felhívása 2019-ben célul tűzte ki, hogy olyan előírások kerüljenek megfogalmazásra, melynek során a fenntartható működés követelményének teljesítése a pénzügyi szektor számára is elvárás. Ez azt jelenti, hogy a párizsi klímacsúcson elfogadott vállalások teljesítéséhez a hitelintézeteknek, pénzügyi vállalkozásoknak, biztosító társaságoknak és egyéb más pénzügyi szereplőknek is hozzá kell járulniuk. A közösen teljesítendő cél nem más mint az, hogy a világon elsőként 2050-re az EU-nak klímasemleges gazdasággá és társadalommá kell válnia. Az alábbi tanulmánnyal célom, hogy összefoglaljam az eddigi zöld pénzügyi megoldásokat, melyek segítik a közös cél teljesítését. (Garai-Fodor M., Csiszárík-Kocsir, Á., (2018, Csiszárík-Kocsir, Á., Varga, J, 2017)

2 Irodalmi feldolgozás

A Párizsi Klímaegyezményt 2015-ben a világ minden országa ratifikálta, és ennek keretében az egyes nemzetállamok egy öt évente felülvizsgálatra kerülő nemzeti tervet kell készíteniük, melyben megfogalmazásra kerülnek azok a konkrét célok mellyel kezelik az éghajlatváltozás hatásait, és a globális felmelegedés mértékét 2 Celsius fok alatt tartják. A tervek eredményes megvalósításhoz 2019-ben definiálásra kerültek a zöld pénzügyi irányelvek is, melyek keretében a pénzügyi intézmények vállalják többek között hogy:

1. Segítik az egyéni és közösségi célok összehangolását a fenntartható fejlődés érdekében.
2. A pénzügyi intézménynek csökkenteni szükséges az emberekre és a környezetre gyakorolt negatív hatásokat, és kezelni kell a tevékenységekből, termékekből és szolgáltatásokból eredő kockázatokat.
3. Felelősségteljesen együttműködnek az ügyfelekkel a fenntartható gyakorlatok ösztönzése érdekében, cél a közös jólét teremtése a jelenlegi és a jövőbeli generációk számára.
4. Proaktívan és felelősségteljes konzultálás és együttműködés az érdekelt felekkel a társadalmi célok elérése érdekében.
5. A fenntartható működéssel kapcsolatos elkötelezettség hatékony irányítás és a felelős banki tevékenység kultúrájával valósul meg.
6. Időszakonként felülvizsgálják az alapelvek egyéni és kollektív megvalósítását, átláthatóak és elszámoltathatók lesznek a társadalmi célokhoz való hozzájárulással kapcsolatban.

A zöldítés nemcsak az együttműködésekben, a közösségi célokban hoznak változásokat, hanem az élet olyan területein is, mint például a finanszírozás vagy a pénzügyi döntések meghozatala (Csiszárík-Kocsir - Varga, 2015). Az irányelvekhez kapcsolódóan 2022-ben Glasgow-ban az EU tagállamok külügyminiszterei újabb megállapodást kötöttek, melynek értelmében 2022-ben éves szinten 100 milliárd USD-t mozgósítanak, a multilaterális fejlesztési bankokat és a nemzetközi pénzügyi intézeteket pedig arra kérik, hogy játszanak katalizátorszerepet a magánszektor mozgósításában és a globális pénzügyi mozgások fenntartható és környezetbarát beruházások felé terelésében. (Csiszárík-Kocsir, Á., Varga, J, 2015)

Az irányelvek elfogadása tehát a pénzügyi szektor szintjén is elfogadásra került, ami azt jelenti hogy a világ banki eszközeinek több mint 45%-át képviselő több mint 270 bank csatlakozott az egyezményhez. Magyarországon a MNB 2021-ben fogalmazta meg és hozta nyilvánosságra "Zöld Pénzügyi Jelentés" című tanulmányát. A hazai pénzügyi intézetek közül elsőként az OTP Bank írta alá az ENSZ által megfogalmazott felelős banki működést meghatározó irányelveket tartalmazó dokumentumot. A zöld pénzügyekhez való hozzáállás alapvetően függ az adott ország pénzügyi kultúrájától, a zöld kérdésekhez való hozzáállástól is, ami hazánkban még jelentős fejlesztésre szoruló terület (Csiszárík-Kocsir – Medve, 2012; Csiszárík-Kocsir et.al, 2013; Csiszárík-Kocsir, 2016; Garai-Fodor –

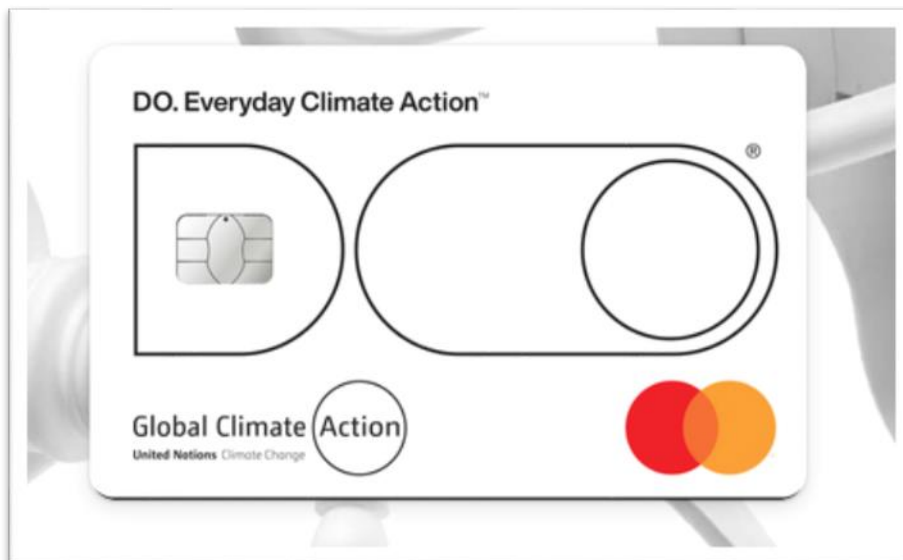
Csiszárík-Kocsir, 2018). Az adott országra jellemző pénzügyi kultúra állapotát az is többnyire jellemzi, hogy milyen mértékben jelennek meg az új irányzatok a pénzügyi döntések meghozatala során (Csiszárík-Kocsir - Varga, 2017).

3 Anyag és módszer

A tanulmány elkészítéséhez az ENSZ, KSH valamint az MNB által rendelkezésre bocsátott adatok kerülnek feldolgozásra. Az adatok elemzése hagyományos statisztikai módszerekkel kerül elkészítésre, valamint ábrák és táblázatok segítségével kerülnek szemléltetésre. Az elemzés során felhasználásra kerülnek az érintett pénzügyi intézmények weboldali és termékleírásai is.

4 Eredmények

A következőkben összefoglalásra kerülnek azok a pénzügyi innovációk, melyek segíthetnek a zöld pénzügy célkitűzések megvalósításában. A pénzügyi szektorban több területen is megfogalmazásra kerültek ezen lépések, így többek között a nyújtott szolgáltatások és termékek terén is. A svéd Doconomy cég újszerű hitelkártyával jelent meg nemrégiben, melynek a lényege hogy figyeli az ügyfél kártyás vásárlásokkal elért napi széndioxid-kvótáját és a kvótán túl nem enged aznap költeni. A fejlesztéshez kapcsolódóan a Mastercard egy új kutatásának eredménye képen tette közzé, hogy a megkérdezett 24 ország felnőtt lakóinak 58%-a Covid 19 járvány kitörése óta jobban odafigyel környezetére és annak védelmére. A kutatásból az is kiderül, hogy szintén a felnőttek 85%-a nem csak gondolati szinten hajlandó lépéseket tenni a tisztább környezetért és az élhetőbb világ megvalósításáért. Ezen kutatás részeként látott napvilágot az a kutatási eredmény is mely szerint a megkérdezettek 62%-a kiemelten fontosnak tartja a vállaltok felelősségvállalását a környezet védelem és fenntarthatóság kérdését illetően. (Carbon calculator, 2022)

1. ábra Műanyagmentes, klímabarát bankártya
forrás: <https://doconomy.com/doeverydayclimateaction/>

A zöld pénzügyek – vagy fenntartható pénzügyek – alatt olyan pénzügyi szolgáltatásokat értünk, amelyek hozzájárulhatnak a különböző klímacélok eléréséhez. (greendex.hu) Az egyes országok nemzetközi zöld pénzügyek terén tett lépéseit gyűjtötték össze és tették elérhetővé a Green Finance Platform-on, melyen megtalálhatóak a hazai intézkedések is, melyek a fenntartható pénzügyek témában napvilágot láttak. (Csiszárík-Kocsir Á., Medve A., 2012)

Az alábbi ábra azt mutatja hogy évről évre hogyan változott a pénzügyi intézkedések száma, 2015-évhez képest közel háromszorosára bővült az új, zöld pénzügyekhez kapcsolódó intézkedések köre.

2. ábra: Zöld pénzügyek témában hozott intézkedések száma

forrás: <https://www.greenfinanceplatform.org/financial-measures/browse> alapján saját szerkesztés

Fontos tehát kiemelni hogy nem csupán “modern” “zöld” pénzügyi megoldásokat kell a szolgáltatóknak kitalálni és működtetni, de maguknak a szolgáltatóknak is mindent meg kell annak érdekében tenni, hogy működésük közben minél kevesebb károsanyagot juttassanak a környezetbe, de ha már ez tovább nem redukálható akkor mit is tesznek ezen hatások semlegesítése érdekében¹.

A klím célok megvalósításra nem csak nemzetközi példát lehet találni, de már hazánkban is vannak komoly lépések ezen területen. Az MNB 2019-ben hirdette meg Zöld Programját, melynek egyik összetevője a “ Zöld Bank Díj” alapítása. A kitüntető címet az erre érdemes pénzügyi szolgáltató egy évig viselheti, 2021-ben ezt a díjat a Magyar Bankholding Csoport tagja az MKB bank kapta. “Az MNB a díj elbírálásakor a pénzügyintézetek zöld hitelkihelyezéseinek mértékét, az intézmények által birtokolt zöldkötvény portfóliót, valamint az intézmények klímaváltozás hatásainak való kockázati kitettségerékét vizsgálja.”².

2019-ben ezt a díjat elsőként a K&H Bank nyerte el, aki sajátos befektetési portfólióval áll befektetni vágyó ügyfelei rendelkezésére, azaz a befektető olyan portfóliót tud összeállítani mellyel segítheti a fenntarthatóbb világ kialakítását és annak fenntartását. Fontos megemlíteni hogy a befektetési alapok mellé még egy mobilbank is a rendelkezésre áll. (Zöld Pénzügyi Jelentés MNB, 2022)

Mik azok a zöld pénzügyi termékek? Alapvetően ezeket is eszköz és forrás oldali szolgáltatásokra tudjuk osztani, forrás oldalról ide sorolhatjuk a zöld kötvényeket,

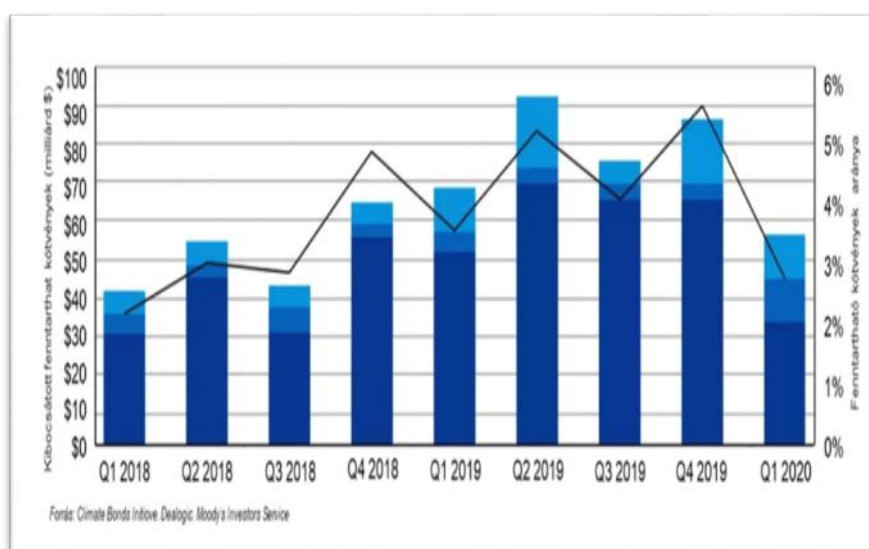
¹ <https://www.vg.hu/velemeny/2022/03/a-zold-penzugyi-fordulat-eveit-eljuk>

² <https://greendex.hu/megvan-az-ev-hazai-zold-bankja>

a zöld vállalkozások részvényeit valamint az ESG alapokat. Banki eszköz oldalról elsősorban a zöld beruházási/fejlesztési hitelek jönnek szóba.

“A zöld kötvények lényege, hogy a kötvények kibocsátásából befolyó összeget dokumentált módon zöld célokra, beruházásokra költheti el a kibocsátó.” (Garai-Fodor M., Csiszárík-Kocsir Á., 2018)

Az alábbi ábrán a kibocsátott “zöld” kötvények állományának alakulása látható, valamint az hogy az összes kötvény kibocsátásból a zöld témájú kötvények hány százalékot képviselnek. Sajnos a Covid 19 járvány a zöld kötvény befektetéseknek nem kedvezett, bár mint ahogy korábban utaltam rá tudatosabbak lettünk mi felnőttek, de a befektetési kedvet ez nem tudta tartósan fenntartani.

3. ábra A zöld kötvények állományának alakulása (milliárd dollár, %)

forrás: <https://home.kpmg/hu/hu/home/tanulmanyok/2020/06/zold-termekek-a-penzpiacon-megeri.html>

A zöld cégek részvényei esetén olyan részvényeket vásárolunk, mely vállalkozások esetén kiemelten foglalkoznak a fenntarthatóság kérdésével. A KPMG kutatásaiból kitűnik, hogy hosszútávon megéri zöld vállalati részvénybe fektetni, úgy tűnik hogy azon vállalkozások melyek szem előtt tartják az ESG előírásait jobban alkalmazkodnak a kihívásokhoz, a fogyasztói elvárásokhoz. A versenyképesebb zöld részvénytársaságok hosszú távon magasabb hozamot tudnak elérni, mely tovább növeli a befektetők megalégedettségét. A kis és nagybefektetők egyaránt választhatnak befektetési alapokat is, jó hír a befektetők számára, hogy azon alapok melyek ESG követelményeknek igyekeztek minél jobban megfelelni túlélőbbnek mutatkoznak azon társaikhoz képest, akik ezen szempontokkal nem foglalkoztak. Az alábbi táblázatban összefoglalásra kerültek a magyarországi zöld kötvény és befektetési alapok állományadatai.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2022/2. kötet
Globális reakciók, lokális akciók a gazdaság rezilienciájának erősítéséhez

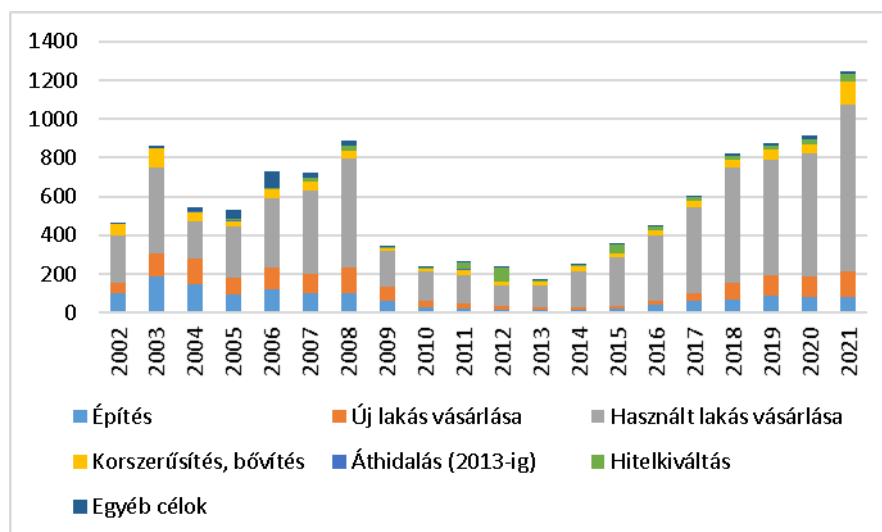
Mutató	2020	2021
Zöld kötvények aránya-kormányzat	1,9	1,76
Zöld kötvények aránya-kormányzat-új kibocsátás	3,9	3,6
Zöld kötvények aránya-vállalatok	5,6	7,36
Zöld kötvények aránya-vállalatok-új kibocsátás	11,4	9,18
Zöld vállalati hitelek aránya, tőkekezelési program	0,84	2,01
Zöld/ESG alapok állomány aránya	0,5	1,3
Zöld unit-linked eszközalapok	1,7	7,49
Zöld ESG Önk. nyugd. pénzt.	0,9	0,29
Azon bankok aránya, akik csatlakoztak a „zöld” pénzügyek programhoz-db szám alapján	35,0	45,45
Azon bankok aránya, akik csatlakoztak a „zöld” pénzügyek programhoz (MFŐ)	18,00	75,19

1. táblázat Hazai zöld kötvény és ESG alapok a számok tükrében (%)
forrás: MNB, Zöld pénzügyi jelentés 2022, alapján saját szerkesztés

A táblázat adataiból jól látható, hogy 2020 és 2021 között jelentős változásnak lehetünk szemtanúi, a bankok mérlegfőösszege (MFŐ) alapján közel megkétszereződött azon intézmények köre akik csatlakoztak az MNB által meghirdetett zöld pénzügyek programhoz. A pénzügyi intézmények nem csupán megtakarításokkal álnak környezettudatos ügyfeleik rendelkezésére. 2021 októbere óta az MNB 200 milliárd forint keretösszegű Zöld Otthon Programja (NHP ZOP) elindult. Az ügyfelenként akár 70 millió forint összegű, lakásépítésre és új építésű lakás megvásárlására szolgáló jegybanki refinanszírozású zöld lakáshitelt több mint 15 hitelintézet folyósítja ügyfelei részére. (Chowdhury, T. Datta, R. Mohajan, H. , 2013, vg.hu)

A hagyományos MNB refinanszírozott hitelek mellett megjelennek a jelzálogalapú hitelek is, ezt teszi lehetővé a Zöld jelzáloglevél program. A piacon nagy befektetési kedvnek örvendő termék az MNB vásárlásaival is támogatott zöld jelzáloglevelek, melyek a piacinál kisebb kamatozás mellett biztosítanak friss, kihelyezhető forrást a hitelintézetek számára.

A bankok az így összegyűjtött forrásaikat csak olyan célra helyezhetik ki melyek célja az energiahatékonyság javítását biztosító beruházások megvalósítása. (William C. Clark and Alicia G. Harley, 2020)

4. ábra Hitellállomány alakulása Magyarországon (milliárd Ft)

forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/lakashitel/20214/index.html> alapján saját szerkesztés

Összefoglalás

Összességében tehát elmondható, hogy a környezettudatosság és a fenntarthatóság probléma köre ha nem is nagy lendülettel, de szépen folyamatosan a gazdaság valamennyis szereplője számára megoldandó kérdésként és feladatként jelenik meg. Ennek köszönhetően a pénzügyi szektor számára elvárások kerültek megfogalmazásra és bevezetésre került a zöld pénzügyek kifejezés, mely meglehetősen komplex tartalmat takar. A hitelintézeteknek és más pénzügyi szolgáltatóknak olyan startégiát kell alkotniuk mellyel szem előtt tartják tartani az ESG szempontok teljesülését és azok tartós fenntarthatóságát. Hazánkban az zöld pénzügyi megoldások terén az MNB katalizátor szerepet tölt be, nem csa azért hogy jelentést tesz közzé, de megfogalmazza elvárásait a pénzügyi szolgáltatók irányába is. Az irányelvek teljesüléséhez új, innovatív szolgáltatások kerültek kialakításra mind az aktív mind a passzív szolgáltatási oldalon. Az ügyfelek pénztárcájukhoz és igényeikhez mérten tudnak választani a pénzügyi megtakarítások új eszközei között valamit akár hiteleket is tudnak felvenni, korszerű, energia takarékos otthonok építéséhez vagy akár már meglévő otthonok átalakításához. „A zöld pénzügyek fejlesztése fokozza az innovációs kapacitást és a gazdaság zöld átalakulását, segít az embereknek megbirkózni az éghajlatváltozás, az ökológiai válság és az energiabiztonság kihívásaival.” (Csiszárík-Kocsir Á., Fodor M., Medve A., 2013)

Szakirodalom

- [1] A zöld pénzügyi fordulat éveit éljük <https://www.vg.hu/velemeny/2022/03/a-zold-penzugyi-fordulat-eveit-eljuk> letöltve 2022. 06.17.
- [2] Az év hazai zöld bankja, <https://greendex.hu/megvan-az-ev-hazai-zold-bankja> letöltve 2022. 2022. 06.18.
- [3] Carbon calculator: <https://doconomy.com/doconomy-mastercard-global-standard-carbon-calculator>, letöltve 2022. 07.08.
- [4] Chowdhury, T. Datta, R. Mohajan, H. (2013) Green finance is essential for economic development and sustainability, *International Journal Of Research In Commerce, Economics & Management*, Vol. 3, No. 10 (3 November 2013): pp. 104-108.
- [5] Csiszárík-Kocsir Ágnes, Medve András (2012): Életünk mindennapjai a válság után – avagy a válság hatásainak személyes észlelése kutatási adatok alapján, In: Nagy, Imre Zoltán (szerk.) *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században II.*, Budapest, Magyarország : Óbudai Egyetem, pp. 135-145.
- [6] Csiszárík-Kocsir Ágnes, Fodor Mónika, Medve András (2013): The Hungarian youngsters attitude towards the financial decisions based on a questionnaire research, *Macrotheme Review*, 2: 5 pp. 47-57.
- [7] Csiszárík-Kocsir Ágnes (2016): Etikus pénzügyek, avagy a pénzügyek etikája: Vélemények egy kutatás eredményei alapján, *Polgári Szemle*, 12: 4-6, pp. 32-44. ,
- [8] Csiszárík-Kocsir, Á. - Varga, J. Financial knowledge, skills and investment practice in Hungary - results based on a primary research. *Macrotheme Review: A multidisciplinary journal of global macro trends* 6: 4 pp. 10-20. 11. 2017
- [9] Csiszárík-Kocsir, Á. – Varga, J. Tudatos vállalati finanszírozás az alkalmazott finanszírozási stratégiák tükrében. In: Tompos, Anikó; Ablonczyné, Mihályka Livia (szerk.) "Kitekintések - 25 éves a győri közgazdászképzés": Kautz Gyula Emlékkonferencia Győr, Magyarország: Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar (2015) , 14 p.
- [10] Garai-Fodor Mónika, Csiszárík-Kocsir Ágnes (2018): Értékrendalapú fogyasztói magatartásmodellek érvényessége a Z- és Y-generáció pénzügyi tudatossága esetén, *Pénzügyi Szemle*, 63: 4 pp. 518-536.
- [11] Green Finance Platform, <https://www.greenfinanceplatform.org/>, letöltve 2022. 06.30.
- [12] Herui Cui, Ruoyao Wang, Haoran Wang (2020) An evolutionary analysis of green finance sustainability based on multi-agent game, *Journal of Cleaner Production*, Volume 269, 1 October 2020, 121799

- [13] Hitelállomány alakulása
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/lakashitel/20214/index.html>
letöltve 2022. 07.04.
- [14] Kaile Zhou, Yiwen Li (2019) Carbon finance and carbon market in China: Progress and challenges Volume 214, 20 March 2019, Pages 536-549
- [15] Klímakonferencia, Glasgow
<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/02/21/climate-diplomacy-council-calls-for-accelerating-the-implementation-of-the-glasgow-cop26-outcomes/>, letöltve: 2022.05.06.
- [16] KPMG tanulmányok
<https://home.kpmg/hu/hu/home/tanulmanyok/2020/06/zold-termekek-a-penzpiacon-megeri.html> letöltve 2022. 06.15.
- [17] William C. Clark and Alicia G. Harley, Sustainability Science: Toward a Synthesis, Annu. Rev. Environ. Resour. 2020.45:331-86
<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-environ-012420-043621>
<https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd/sd> letöltve: 2022. 05. 24
- [18] Zöld Pénzügyi Jelentés, MNB,
<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/zold-penzugyi-jelentes> letöltve 2022. 06.15.
- [19] Zöld pénzügyi irányelvek elfogadása, OTP Bank Nyrt,
https://www.otpbank.hu/OTP_JZB/file/JZB_Zold_strategia_2021_v2.pdf
letöltve 2022.06.04.
- [20] Zöld pénzügyek fogalma, <https://www.kh.hu/cikkek/zold-hitel-zold-penzugyek>, letöltve: 2022.07.07.
- [21] Zöld pénzügyi intézkedések,
<https://www.greenfinanceplatform.org/financial-measures/browse> letöltve 2022.06.28.
- [22] Zöld termékek a pénzpiacon,
<https://home.kpmg/hu/hu/home/tanulmanyok/2020/06/zold-termekek-a-penzpiacon-megeri.html> letöltve 2022. 07.08.
- [23] Zöld hitelek, <https://www.origo.hu/gazdasag/20220331-zop-hitel-penzugy-mnb-tajekoztato.html> letöltve 2022.06.15.
- [24] Zöld hitel zöld pénzügyek, <https://www.kh.hu/cikkek/zold-hitel-zold-penzugyek> letöltve 2022. 07.08.